

SUMMARY

Maslov Valery. Organizational and pedagogical conditions for the formation of the professional culture of future managers of socio-cultural and information activities.

The article examines the organizational and pedagogical conditions for the formation of the professional culture of future managers of socio-cultural and information activities, namely: the creation of a motivational and value environment conducive to the formation of the professional culture of future managers; the application of meaningful support for the formation of professional culture; use of interactive technologies; monitoring the process and results of the formation of the professional culture of future managers.

We consider the professional culture of future managers of socio-cultural and information activities as a complete, essential integral characteristic of the individual, the initiator and organizer of socio-cultural projects and information programs, which is a condition and prerequisite for effective professional activity, a generalized indicator of professional competence and the goal of professional self-improvement. The professional culture of future managers of socio-cultural and information activities is manifested in the skills of adequate perception of cultural processes, the ability to think creatively, act independently and quickly in non-standard situations, and the ability to mobilize the necessary resources for the implementation of one's own ideas.

Key words: *organizational and pedagogical conditions, professional culture, future managers of socio-cultural and information activities. creation of a motivational and value environment, application of meaningful support, use of interactive technologies; process and results monitoring.*

УДК 796.51

Олександр Колотуха

Національний авіаційний університет

ORCID ID 0000-0001-6386-611

DOI 10.24139/2312-5993/2022.07-08/268-280

ФЕНОМЕН СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ ВИХОВАННЯ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ

В статті здійснено аналіз теоретичних підходів до визначення феномену соціального туризму, визначення місця та значення соціального туризму в контексті запровадження сучасних технологій виховання підростаючого покоління. Проаналізовано методологічні засади дитячо-юнацької туристської діяльності. Визначені та охарактеризовані суспільні функції цієї діяльності. Визначено, що сучасні економічні і соціальні передумови, що склалися в Україні, сформували суспільне замовлення на розвиток системи соціального туризму. Тому важливим кроком повинне стати прийняття необхідної законодавчої бази для її розвитку.

Ключові слова: *туризм, соціальний туризм, феномен соціального туризму, принципи соціального туризму, дитячо-юнацький туризм, соціальні показники туризму, методологічні засади дитячо-юнацької туристської діяльності, суспільні функції дитячо-юнацької туристської діяльності.*

Постановка проблеми. Сучасний туризм має глибокий соціальний зміст, адже забезпечує максимальний суспільний ефект,

принаймні, з точки зору його масової доступності, особливо для дітей та молоді, й завдань оздоровлення нації. Туризму притаманні всі атрибутивні ознаки соціального інституту – самодостатність, організаційна цілісність, наявність власної інфраструктури, автономність, комплекс усталених норм, принципів, правил регулювання туристської діяльності, відповідний кадровий потенціал тощо. Для забезпечення перспектив його розвитку необхідне широкомасштабне, теоретичне дослідження базових складових цього «соціального організму» та принципів його функціонування. Актуальним вбачається дослідження використання атрибутів соціального туризму для виховання підростаючого покоління.

Аналіз актуальних досліджень. Впродовж останніх років актуальності набули дослідження соціального туризму як самостійного напрямку туристологічних досліджень. Вагомий внесок у розвиток соціального туризму зробили такі вітчизняні дослідники, як К. Задорожна, І. Сердобольська, А. Бадін, О. Гуслякова, Ж. Асипова та інші. Однак, незважаючи на наявність напрацювань щодо проблематики соціального туризму, окремі його аспекти, зокрема, його місце у розробці й реалізації соціальної доктрини туризму, виховні можливості цього сегменту туристської діяльності потребують подальшого наукового вивчення.

Мета статті – аналіз теоретичних підходів до визначення феномену соціального туризму, а також визначення місця та значення соціального туризму в контексті запровадження сучасних технологій виховання підростаючого покоління.

Методи дослідження. Дослідження проведено з використанням комплексного методологічного підходу на засадах дитино-центричної парадигми, яка передбачає пізнання суспільних явищ і процесів з урахуванням впливу соціальних відносин та інших факторів, що впливають на розвиток і виховання підростаючого покоління.

Виклад основного матеріалу. Головною соціальною метою туризму є дотичність туриста до цивілізаційних надбань людства, можливість спілкування з прекрасним, поліпшення якості здоров'я людини, збільшення тривалості життя. Радісне спілкування з природою, зі світовою культурною спадщиною, зустрічі з новими людьми є головною соціальною цінністю туризму. Адже вищий ідеал людського суспільства – це виробництво форм спілкування людей, розумні потреби яких задоволені. Відкриття і пізнання нового – це ще

одна з природних схильностей людини, яка притупляється в стандартних, особливо міських умовах життя, але загострюється в умовах туристської подорожі.

Можна стверджувати, що туризм стає надзвичайно важливою складовою частиною суспільної діяльності дітей та юнацтва, спрямованої на відновлення і розвиток їх фізичних, духовних та інтелектуальних сил у позанавчальний час, і найважливішою потребою й нормою життя великої кількості жителів планети. Він виконує важливу профілактичну функцію, пов'язану зі здоров'ям молодшої людини, сприяє інтелектуальному та духовному розвитку особистості. Ця та інші функції привели до розуміння того, що організація туристської діяльності, в т.ч. і активного відпочинку, стає одним із пріоритетних завдань розвитку людства.

Одним з можливих напрямків соціологічного розгляду є аналіз туризму як індикатора соціальної диференціації. Пакет туристських послуг не є загальнодоступним, а тому відображає ступінь майнового розшарування. Відповіддю на виклик диференційованих можливостей став розвиток феномену соціального туризму. Головною метою соціального туризму є подорожі та відпочинок соціально вразливих верств населення (до яких також відносять дітей та юнацтво) для відновлення працездатності, фізичних і моральних сил. У Манільській декларації з міжнародного туризму вказується, що «соціальний туризм – це мета, до якої суспільство повинне прагнути в інтересах менш забезпечених громадян» (Манільська декларація, 1980).

На сучасному етапі концепція соціального туризму базується на трьох основних принципах:

- 1) забезпечення відпочинком і оздоровленням кожного члена суспільства шляхом залучення в середовище туризму людей з низьким рівнем доходів;
- 2) субсидіювання туристських поїздок незаможних громадян;
- 3) участь державних і суспільних структур у розвитку туризму.

Дана концепція реалізована на практиці у багатьох високорозвинених країнах світу, а саме в Німеччині, Франції, Швейцарії та інших. В Україні ж до розуміння необхідності розвитку соціального туризму ще тільки підходять. І завдання науковців активно піднімати це питання і довести його до найвищого законодавчого рівня.

Чомусь вважається, що кошти на розвиток соціального туризму повинна виділяти держава. Справа в тому, що у держави на це не має

коштів, а втім такі бюджетні витрати майже не потрібні. Помилково перекидати фінансування соціального туризму повністю на плечі держави. У всьому світі він самофінансується та ще й суттєво поповнює державну скарбницю. Світовий досвід підтверджує, що масовість соціального туризму перекидає його дешевизну сумарним припливом та швидким оборотом живих грошей, що збільшує зайнятість, інвестиції в туризм безпосередньо на місцях, а разом з тим і податкові надходження.

Джерелами фінансування та матеріальної підтримки соціального туризму, крім бюджетних коштів, можуть бути: кошти, отримані в результаті туристської та іншої діяльності закладів соціального туризму, платежі у вигляді соціальної туристської ренти, добровільні внески юридичних та фізичних осіб, в тому числі іноземних, на підтримку соціального туризму. Соціальна туристська рента може утворюватися при наданні туристських послуг шляхом перетворення податку на додану вартість на соціальний туристський продукт у джерело самофінансування соціального туризму, що не підлягає оподаткуванню. Рентні відрахування можуть перерозподілятися між закладами соціального туризму, органами виконавчої влади місцевого та обласного рівня та загальнодержавним органом управління соціальним туризмом, який необхідно створити. Запровадження механізму туристської ренти, яка є формою реалізації права власності на туристські ресурси, що є вже світовою практикою, дозволить отримати додаткове джерело фінансування розвитку соціального туризму, а чіткий розподіл прав власності між органами влади та закладами соціального туризму – реально визначити соціальний зміст туристської ренти, її соціальну орієнтованість (Колотуха, 2009, 127).

Враховуючи високу соціальну значущість змістовного відпочинку та повноцінного оздоровлення соціально вразливих верств населення, заклади соціального туризму повинні вирішувати ці питання, в першу чергу, у тісній взаємодії з органами місцевої влади. Лише створена в державі система соціального туризму здатна дати на сучасному етапі повноцінний туристський продукт, який би задовольняв потреби як учнівської та студентської молоді, так і людей пенсійного віку, інвалідів та інших соціально вразливих верств населення у відпочинку, оздоровленні, пізнанні навколишнього світу.

Дискусійним серед фахівців туризму є питання – які ж види слід відносити до категорії соціального туризму? Адже чітка класифікація

та сегментація соціального туризму є важливою для прийняття державних рішень щодо розвитку цього різновиду туризму. Найпростіше визначитися за соціально-віковою ознакою. Тут у фахівців дискусії практично не виникає. Це, насамперед, – дитячо-юнацький туризм, молодіжний (студентський) туризм, туризм людей похилого віку, туризм людей з особливими потребами (інвалідів) (рис. 1) (Колотуха, 2009, 126). Як бачимо, дві з чотирьох категорій репрезентують саме підростаюче покоління.

Рис. 1. Класифікація соціального туризму за соціально-віковою ознакою

Слід відзначити, що дитячо-юнацький та молодіжний туризм, орієнтовані на соціально важливу категорію нашого суспільства – підростаюче покоління, посідають особливе місце в системі туристської діяльності. У першу чергу, вони покликані сприяти вихованню та освіті підростаючого покоління засобами туристської діяльності, формуванню всебічно розвиненої особистості. Туристська діяльність дітей та юнацтва виконує три основні суспільні функції – освітньо-пізнавальну, виховально-розвиваючу та рекреаційно-оздоровчу. Усі вони мають визначальне значення у вихованні юних особистостей – майбутнього української нації.

Важливе суспільне значення мають самодіяльні засади організації туристської діяльності. Дитячо-юнацькі туристські подорожі засновані на самоорганізації. Самодіяльність є високою формою соціальної активності. Це вияв особистої ініціативи в будь-якій справі. У туризмі це детерміноване виявлення самовираження індивідуума та групи в цілому. Тому туризм, будучи за організаційною суттю самодіяльним, ґрунтується на діяльності добровільних туристських об'єднань,

туристських гуртків і клубів, які організують дитячо-юнацьку та молодіжну туристську діяльність, проводять туристські заходи тощо.

Визначаючи соціальний вектор туризму, можна стверджувати, що туризм є специфічним та унікальним видом рекреаційної та соціальної діяльності і на відміну від багатьох інших видів рекреації, вирішує багато соціальних та економічних проблем у суспільному житті країни. До соціальних показників туризму та його характерних і специфічних рис можна віднести те, що:

- це унікальний засіб спілкування між людьми, який ґрунтується на безпосередньому знайомстві з життям, історією, культурою та звичаями тих регіонів, де проходять маршрути туристських подорожей, що є проявом самодіяльної народної дипломатії;

- це вид групової суспільної діяльності, заснований на засадах високого рівня самоорганізації та відповідальності кожного учасника туристського заходу;

- це здоровий спосіб життя, найбільш доступний для реального втілення у повсякдення для усіх вікових і соціальних груп населення;

- це комплексне явище, яке розвиває людину у духовній сфері (розвиток високих людських якостей, необхідних людині в екстремальних умовах), має пізнавальні аспекти, у т.ч. виховання екологічної культури, сприяє самоствердженню особистості (подолання перешкод у спортивному туризмі тощо), підсилює оздоровчий ефект (фізичні навантаження у поєднанні з благодійним впливом навколишнього природного середовища);

- це ефективна форма вирішення військово-прикладних проблем, одночасно з вихованням національної свідомості та патріотизму і вирішенням завдань фізичного і морально-вольового виховання. Так, спортивний туризм відкриває сприятливі умови для створення та розвитку багатьох якостей, необхідних майбутнім захисникам Вітчизни;

- це джерело створення кваліфікованих кадрів, інтелектуального продукту у сфері розробки теорії і практики туризму, створення нових маршрутів, сучасного спорядження тощо.

Аналіз специфіки та особливостей туризму дозволяє зробити загальний висновок, що туризм – це найбільш сучасна технологія виховання у підростаючого покоління бажання щодо дотримання здорового способу життя, збереження навколишнього природного середовища, виховання духовних і фізичних якостей, пізнавальних

інтересів і основ самозбереження в екстремальних умовах при мінімальних витратах на це держави і самого туриста.

Туризм є феноменом загальнолюдської культури, засобом самореалізації людини. В рамках туристських подорожей знаходять вихід найсуттєвіші мотивації людської поведінки – віковичне прагнення юного туриста до особистісного «освоєння» світу, забезпечення потреб у пізнавальній діяльності. В процесі подорожей змінюються не лише навколишні краєвиди, змінюється і сама дитина, перетворюючи отримані знання і враження у надбання власної духовної культури.

Проаналізуємо методологічні засади дитячо-юнацької туристської діяльності. Туристська діяльність, як і будь-яка людська діяльність, підкорюючись законам діалектики, в ході своєї історії розвивається по спіралі, кожний новий виток якої, повторюючи попередній на новому рівні, вносить елементи удосконалення. Крім вагомості оздоровчої складової, вона має потужну краєзнавчу, пізнавальну компоненту.

Теорія пізнання засвідчує, що через зорове сприйняття явищ, процесів, об'єктів і речей наша думка пізнає суть побаченого. На основі особистого споглядання явищ, об'єктів і речей здійснюється сприйняття, розкриваються закономірності, проводяться узагальнення, робляться висновки і в результаті формуються необхідні для практичної діяльності знання. Розвиток абстрактної думки спирається на конкретні уявлення. Оскільки першим ступенем пізнання є чуттєве сприйняття явищ навколишнього світу, то основне призначення туристської діяльності і полягає в тому, щоб пов'язати чуттєве сприйняття з абстрактною думкою. Спостереження спочатку простіших, а потім і більш складних природних явищ, проникнення в їх сутність відомий український педагог В. Сухомлинський вважав необхідними кроками на шляху формування наукового світогляду молоді людини (Сухомлинський, 1981).

Визнаючи важливість суспільних умов у соціально-біологічній детермінованості розвитку особистості, неможливо не відмітити суттєву роль «біологічних факторів» туристської діяльності. На людину, як на особливий біологічний вид, суттєво впливають два фактори цієї діяльності – ходьба та спілкування з природою.

Фахівцями туризму відмічено, що переважаючими засобами фізичної рекреації у активному туризмі служить ходьба – фізичні вправи переважно аеробного характеру з відносно середньою

інтенсивністю та оптимальним навантажувальним ефектом, що виконуються в умовах природного середовища. Сучасності характерні «м'язова бездіяльність і безрадісність». На початку XXI століття частка м'язових зусиль у роботі зменшилася у 20 разів – заняття активним туризмом можуть дати «радісні» фізичні навантаження. Так, наприклад, у пішохідному туристському поході важливим фактором зміцнення здоров'я є сам рух.

Велику турботу медиків викликає збільшення захворюваності, особливо серед дітей та юнацтва. Технічний прогрес створив передумови для поширення хвороб, які виникають під впливом недостатньої фізичної активності, нервового напруження, забруднення навколишнього середовища. Одним із напрямів профілактики хвороб є підвищення опору організму, його адаптація до несприятливих умов зовнішнього середовища. Важливим чинником поліпшення здоров'я є активні туристські подорожі у вихідні дні та під час канікул.

Туристські походи є доброю профілактикою захворювань серцево-судинної системи. Гірський клімат позитивно діє на людей із захворюваннями органів дихання, а також на реактивність організму. Морські ванни сприяють підвищенню імунітету і загальної життєдіяльності організму. Після перебування в лісі дитина, звичайно, відчуває приплив енергії й бадьорості, зняття напруженості, внутрішнє піднесення. Багато переваг у зимовому відпочинку. Заняття туризмом помітно покращують стан психіки – менша схильність до депресії, тривожності, напруженості. Діти стають більш зібраними, упевненими в собі, доброзичливими. Результати досліджень спеціалістів показують, що тривалість простудних захворювань серед туристів вдвічі менша, ніж серед осіб такого ж вікового і соціального складу, які не беруть участі у походах (Гаврилишина, 1995, 72).

Дослідження фізіологів і медиків показали, що вже через чотири місяці напруженої навчальної діяльності в організмі учнів та студентів накопичується втома, що вимагає переходу до режиму релаксації або іншої діяльності. Порушення цих принципів веде до накопичення хронічної втоми, зниження ефективності навчання, соціальних потрясінь, травматизму та іншим небажаним ексцесів. Тому то західні вчені-фізіологи рекомендують розбивати канікули на дві частини – умовно «зимові» та «літні» – через 4-5 місяців напруженої навчальної діяльності. При цьому активний відпочинок на природі є більш ефективним ніж пасивний.

Відомий вчений-туризмознавець В. Ганопольський визначає, що туризм дозволяє усунути або послабити вплив на дитину несприятливих факторів повсякденної дійсності – нервово-емоційного перевантаження, гіпокінезів, надлишкового нераціонального харчування тощо. Ефективному активному відпочинку та оздоровленню учасників туристської діяльності сприяє, по-перше, забезпечення достатньої м'язової активності, усунення несприятливих наслідків «м'язового голоду» з тренуванням основних функціональних систем, що забезпечують працездатність організму – серцево-судинної, дихальної, опорно-рухової, нервово-ендокринної та інших. По-друге, крім фізичного навантаження помірного об'єму та інтенсивності оздоровчим ефектом володіє сама по собі зміна обстановки і позитивний емоційний фон від спілкування з природою і приємною компанією. «Вихід» дитини з повсякденних, одноманітних умов, забезпечує перемикання нервово-емоційної сфери на нові об'єкти. Туристські подорожі переносять дитину-містянина в нове ландшафтно-кліматичне середовище, забезпечують «тісний контакт» з природою, вчать спостерігати її і насолоджуватися нею, розвивають дбайливе ставлення до неї і облагороджують духовно. Саме на такому позитивному емоційному тлі пропонувані фізичні навантаження не сприймаються, як виснажливі, одноманітні. Навпаки, вони легко переносяться молоддю і, в цілому, забезпечують відпочинок і оздоровлення учасників. По-третє, оздоровленню учасників подорожі сприяють самі рекреаційні природні ресурси. Не варто навіть доводити благотворний вплив на здоров'я дитини таких природних факторів, як помірне перебування на сонці, чисте повітря й вода, вплив фітонцидів в сосновому лісі та інші. Очевидним є і загартувальний вплив водно-повітряних процедур у похідних умовах. У природному рекреаційному середовищі відбувається стимуляція природного імунітету. У дітей, що регулярно беруть участі в туристських походах, відмічається підвищення несприйнятливості до хвороботворних мікроорганізмів. Оздоровленню та повноцінному відпочинку туристів сприяє також регулярний (на відміну від міської метушні) режим харчування, навантаження та відпочинку, здорова дієта (Ганопольський, 2004).

Багаторічними спостереженнями автора та ряду спеціалістів встановлено, що найбільший оздоровчий ефект та психологічний комфорт досягається при проведенні туристських подорожей тривалістю до 15 днів в групах за складом не більших від 15-20 осіб

(Колотуха, 2005, 120). Звісно, що такі подорожі можна проводити для учнівської молоді – під час осінніх, зимових, весняних та літніх канікул; для студентської молоді – під час зимових та літніх канікул.

У цілому ж, можна зробити висновок, що для туризму характерний цілий комплекс оздоровлюючих факторів, що благотворно впливають як на фізичний стан дитини, так і на її нервово-емоційну сферу. Саме їх комплексний вплив, де помірні м'язові зусилля поєднуються з нервовою «розрядкою», позитивними емоціями, загартувальним ефектом природних джерел здоров'я складає оздоровчу ефективність туризму.

Прагнення до спілкування з природою, до переміщення («кочовий інстинкт»), особлива тяга до вогню багаття, інстинкт мети, орієнтування та ряд інших глибоко закладені в естество сучасної людини і є ще однією біологічною основою, яку необхідно використовувати в правильно організованій туристській діяльності, тому що природа, умиряючи духовну сферу, знімаючи жорстокість, гуманізує особистість. Туристська діяльність тісно пов'язана з природним середовищем. У відношенні до природи, як і у відношенні до людей, проявляються і формуються якості особистостей. Безпосередні зв'язки з природою дають початок поглибленому пізнанню як самої природи, так і форм суспільної свідомості, що її відображають, перед усього – науки і мистецтва. Участь в такому пізнанні готує, в першу чергу, підростаюче покоління до майбутнього вмілого господарювання, до раціонального і дбайливого природокористування, до охорони та відновлення природних ресурсів.

Особливе значення в характеристиці організації туризму мають суспільні функції дитячо-юнацької туристської діяльності. Туризм виконує такі важливі соціальні функції як соціально-комунікативна, медико-біологічна (оздоровча), економічна, пізнавальна, спортивна, естетична, емоційно-психологічна, творча.

Соціально-комунікативна функція. Туризм в першу чергу покликаний вирішувати важливі **соціальні** проблеми, пов'язані з вихованням та освітою підростаючого покоління засобами туристської діяльності, формуванням всебічно розвиненої особистості. **Комунікативна функція** туризму визначається як можливість учасників подорожі спілкуватися один з одним у неформальній обстановці, врахування соціального стану, віку, національності та інших ознак людей, що різняться. З точки зору туристського сприйняття знайомство з районом подорожі це не стільки огляд

певної території, природних та історико-культурних пам'яток, скільки знайомство з новими людьми. І враження від конкретної подорожі це, найчастіше, враження від спілкування з новими людьми.

Медико-біологічна (оздоровча) функція туристської діяльності полягає в організації змістовного відпочинку та оздоровлення підростаючого покоління засобами активного туризму. Оздоровча цінність туризму полягає у тому, що природа, взаємодіючи з людиною, виконує стосовно неї низку важливих функцій: реабілітаційну, психотерапевтичну, естетичну та пізнавальну. Довгочасність такої взаємодії загартовує дитину та підвищує фізичну життєдіяльність організму. Водночас туристська діяльність здійснюється за будь-яких погодних умов і для проходження туристського маршруту вимагає фізичного та психологічного навантаження.

Економічна функція туризму доведена тим фактом, що починаючи з 2017 року туризм перетворився на провідну галузь світової економіки, обійшовши за макроекономічними показниками галузі виробничої сфери, та може давати відчутний економічний ефект.

Пізнавальна функція. Пізнанням називається процес відображення, аналізу та відтворення дійсності в мисленні, досягнення закономірностей об'єктивного світу, законів природи і суспільства, сукупність набутих знань і досвіду. У подорожі дитина пізнає навколишній світ як логічними, так і чуттєвими засобами. При цьому логічне пізнання включає мислення і пам'ять, а пізнання – чуттєве відчуття, сприйняття, уявлення.

Спортивна функція. Соціальна значущість спорту полягає найбільше в тому, що він являє собою сукупність найбільш дієвих засобів і методів фізичного виховання, одну з основних форм підготовки дитини до навчальної та інших суспільно необхідних видів діяльності. Людство володіє різноманітними спортивними програмами, але лише туризм має всі необхідні компоненти здоров'я: спілкування з природою, зміна обстановки, психологічне розвантаження, фізична активність. Спортивний туризм простий в організації, доступний людям будь-якого віку. Він є природним видом спорту, тому що навантаження в ньому легко дозуються, та туризм розвиває такі риси характеру юної особистості як колективізм, дисциплінованість, завзятість і наполегливість.

Естетична і емоційно-психологічна функції. Під естетичною функцією туризму розуміється можливість, що надається в туристській

подорожі, насолоджуватися красою природи, унікальними її витворами. Естетична функція тісно пов'язана з функцією емоційно-психологічною, яка розуміється в туризмознавстві як можливість зняття напруги і втоми після напруженої праці (навчання), отримання позитивних емоцій від спілкування з однолітками, вражень від цікавих туристських об'єктів або подолання природних перешкод у спортивному туристському поході.

Творча функція. Величезний творчий потенціал туристської подорожі полягає в тому, що її учасники виходять за рамки стереотипного існування, відволікаються від побутових дрібниць, зосереджуються на вирішенні нових проблем. За кілька тисяч років організованих подорожей нагромадилася величезна кількість проявів творчості мандрівників.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, на достатніх підставах можна стверджувати, що соціальний туризм, туристська діяльність дітей та юнацтва регулюється всіма, без винятку, науковими принципами сучасної соціології та педагогіки в їх своєрідному переломленні.

Можна стверджувати, що сучасні економічні і соціальні передумови, що склалися в Україні, сформували суспільне замовлення на розвиток системи соціального туризму. Тому важливим кроком повинне стати прийняття Законів України «Про соціальний туризм» та «Про соціальну туристську ренту», як це зроблено у більшості економічно розвинених країн. Адже в нинішніх умовах, в існуючому нормативно-правовому полі соціальний туризм ефективно розвиватися не в змозі.

ЛІТЕРАТУРА

- Гаврилишина, Н. І. (1995). Туризм і здоров'я. *Розвиток туризму в Україні. Проблеми і перспективи*. 70-76. (Gavrilishina, N.I. (1995). *Tourism and health. Development of tourism in Ukraine. Problems and prospects*. 70-76).
- Ганопольський, В. І. (2004). Уроки туризму. К.: Редакції загальнопедагогічних газет (Краєзнавство. Географія. Туризм). 128 с. (Ganopolsky, V.I. (2004). *Lessons of tourism*. K.: Editions of general pedagogical newspapers (Local History. Geography. Tourism). 128 c.)
- Колотуха, О. В. (2005). *Дитячо-юнацький туризм в Україні як територіальна соціально-економічна система: проблеми та перспективи розвитку* (дис. ... канд. геогр. наук: 11.00.02). Київ (Kolotukha, O.V. (2005). *Children's and youth tourism in Ukraine as a territorial socio-economic system: problems and prospects for development* (PhD thesis: 11.00.02). Kyiv).
- Колотуха, О. В. (2009). Соціальний туризм в Україні: проблеми та перспективи розвитку. *Культура народів Причорномор'я*, 176, 125-127. (Kolotukha, O.V.

(2009). Social tourism in Ukraine: problems and prospects of development. *Culture of the Black Sea Peoples*, 176, 125-127.).

Манільська декларація про світовий туризм (1980) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.e-unwto.org/doi/abs/10.18111/unwtodeclarations.1980.6.4.1>

(Manila Declaration on World Tourism (1980) [Electronic resource]: <https://www.e-unwto.org/doi/abs/10.18111/unwtodeclarations.1980.6.4.1>.)

Сухомлинский, В. А. (1981). Сердце отдаю детям. К.: Радянська школа. (Sukhomlinsky, V.A. (1981). I give my heart to children. K.: Soviet school.)

SUMMARY

Oleksandr Kolotukha. The phenomenon of social tourism as a modern technology for educating the younger generation.

The purpose of the article is to analyze theoretical approaches to the definition of the phenomenon of social tourism, to determine the place and importance of social tourism in the context of the introduction of modern technologies for the education of the younger generation.

Research methods – the use of an integrated methodological approach based on the child-centered paradigm, which involves the knowledge of social phenomena and processes, taking into account the influence of social relations and other factors that affect the development and education of the younger generation.

Results of the study. Important components of social tourism - children's and youth tourism, focused on a socially important category of our society - the younger generation, occupy a special place in the system of tourism activities. First of all, they are designed to promote the upbringing and education of the younger generation through tourism activities, the formation of a fully developed personality. The tourist activity of children and youth performs three main social functions - educational and cognitive, educational and developmental, and recreational and health.

The practical significance of the study lies in the application of approaches and requirements of social tourism for the education of the younger generation.

Conclusions and Prospects for Further Research. The socially important tourist activity of children and youth is regulated by all, without exception, scientific principles of modern sociology and pedagogy in their peculiar refraction. The current economic and social conditions in Ukraine have shaped the social order for the development of the social tourism system. Therefore, an important step should be the adoption of the necessary legislative framework for its development. After all, in the current conditions, social tourism is not able to develop effectively

Key words: tourism, social tourism, phenomenon of social tourism, principles of social tourism, children's and youth tourism, social indicators of tourism, methodological principles of children's and youth tourism activities, social functions of children's and youth tourism activities.